

EPISTOLA CĂTRE GALATENI ÎN EDIȚIILE BIBLIEI „CORNILESCU” (1921 ȘI 1924). STUDIU FILOLOGIC COMPARATIV*

DRAGOȘ ȘTEFĂNICĂ

Institutul Teologic Penticostal din București

stefanicdragos@gmail.com

Abstract: The present study is a comparative analysis of the two versions of the Bible that bear the name of Dumitru Cornilescu, Cornilescu 1921 and Cornilescu 1924. Our aim is to highlight the major differences between the two versions and to evaluate the changes made by the translator on the version from 1921, for his version of 1924. We will discuss the more important changes, both beneficial and “unfortunate”. As we shall observe, apart from these two categories of changes, there are also some changes neutral from the point of view of the correctness towards the spirit of the Greek text.

Keywords: “Cornilescu” Bible (1921 and 1924), translation, Galatians, comparison, the Greek New Testament.

1. Preliminarii

În studiul de față ne propunem o scurtă analiză comparativă a celor două versiuni ale Bibliei ce poartă numele lui Dumitru Cornilescu, din perspectiva Epistolei către Galateni. Dat fiind faptul că textul versiunii din 1921 a stat la baza versiunii din 1924, este de așteptat ca cele două ediții ale Bibliei să se asemene foarte mult. Prin urmare, nu vom trata separat aceste asemănări, scopul nostru fiind acela de a observa, mai degrabă, îmbunătățirile, sau dimpotrivă, alterările pe care versiunea CORNILESCU 1924 le-a adus versiunii CORNILESCU 1921¹.

Așadar, scopul nostru este să evidențiem diferențele majore dintre cele două versiuni și să stabilim, plecând de la textul grecesc (ipotetic) folosit de traducător²,

---

* *The Epistle to the Galatians in the Cornilescu versions (1921 and 1924). A comparative philological study.*

¹ Conțac (2011, p. 217) observă că, în general, versiunea din 1924 reprezintă o variantă îmbunătățită a textului versiunii din 1921.

² În Ștefănică (2015, p. 84-85) am arătat că este greu de stabilit cu exactitate textul-sursă ce a stat la baza versiunilor Cornilescu. Uneori, traducătorul urmează un text critic, alteori adoptă lecțiuni diferite, identificabile, specifice așa-numitului *Textus Receptus*; în fine, există și situații în care Cornilescu preferă calchiera după traducerea în limba franceză SEGOND 1898. Așadar, considerăm că cel mai nimerit este să vorbim despre un „text

în ce măsură modificările operate de traducător asupra versiunii din 1921 sunt oportune. În studiul nostru vom realiza și un scurt istoric al celor două versiuni cornilesciene, evidențiind în special acele evenimente importante care ar putea explica evoluția traducerii lui Cornilescu spre forma versiunii din 1924.

2. Scurt istoric al versiunilor CORNILESCU 1921 și CORNILESCU 1924

Abandonând încercările de traducere a NT din vremea studenției³, Cornilescu se consacră traducerii Bibliei la conacul de la Stâncești, Botoșani. În procesul traducerii se folosește, fără îndoială, și de alte versiuni europene, fapt care nu a scăpat atenției adversarilor săi⁴. Dar Cornilescu însuși avea să declare: „am tradus tot Noul Testament, l-am revizuit de mai multe ori cu felurite dicționare și studii asupra cuvintelor grecești” (Cornilescu 1922, p. 91). Până și fostul coleg, Nichifor Crainic, cel care ajunge, la rândul său, să-l condamne în *Memoriile sale*, scria, evocând chinuitoarele lecții de limba greacă și formele gramaticale încurcate cu care profesorul Alexandru Vântul umplea table întregi: „singuri doi elevi le copiau conștiincios în caiete: D. Cornilescu și Marin C. Ionescu” (Crainic 1991, p. 66)⁵.

În iulie 1919, Societatea Biblică Britanică a aflat despre noua traducere a NT, precum și de revizuirile finale de care mai avea nevoie VT pentru a putea fi, la rândul său, publicat (SBB, 7). John Howard Adeney, capelan anglican în București între 1900-1912, anunță Societatea că prințesa Callimachi și protejatul ei se oferă să facă gratuit corecturile necesare și să cumpere un mare număr din exemplarele publicate, dacă traducerea va fi publicată de Societatea Biblică Britanică. Cu toate acestea, nu se ia o decizie promptă, întrucât Societatea Biblică Britanică spera să obțină o traducere făcută de doi prelați ai Bisericii Ortodoxe, arhimandritul Scriban, cu care purta tratative încă din 1911 (pentru NT), și Episcopul Nicodim (pentru VT). Fiindcă decizia a întârziat, la mijlocul anului 1920 Cornilescu a publicat NT sub egida Societății Evanghelice Române. A urmat Psaltirea (spre sfârșitul aceluiași

---

ipotetic” ce a stat la baza versiunilor „Cornilescu” și care este caracterizat de toate cele prezentate, succint, mai sus. În studiul de față vom pleca, în analiza textelor cornilesciene, de la textul grec critic NA²⁸, acordând o atenție deosebită diferențelor dintre acesta și variantele textuale cuprinse în principalele manuscrise ale Noului Testament grec.

³ D. Cornilescu a avut primele încercări de traducere a textului sacru în perioada studiilor sale în teologie (a început să traducă Evanghelia după Matei). Însă munca susținută de traducere a NT începe abia în vara anului 1916, la conacul prințesei R. Callimachi, din Stâncești, Botoșani.

⁴ „Traducerea Bibliei lui Cornilescu (1921-1924) s-a făcut după tipărituri engleze, franceze și germane, potrivit textul Scripturii după cunoscutele obiceiuri sau modificări reformate” (David 1987, p. 30).

⁵ El recunoaște, de asemenea, „facilitatea pentru limbile străine” a lui Cornilescu (Crainic 1991, p. 54).

an)⁶, iar după realizarea ultimelor revizuirii la textul VI, s-a tipărit Biblia întregă, la începutul lui 1921, prețul unui exemplar fiind de 80 lei (BOR 1921, XL, p. 148).

În ciuda așteptărilor pe care le-am putea avea, noua traducere nu provoacă o reacție pe măsura importanței evenimentului. Câteva reviste teologice, printre care și NRB (aprilie 1921, p. 269), anunță apariția ei, dar autoritățile religioase păstrează tăcerea. Gala Galaction va face o scurtă prezentare traducerii, recomandând-o cititorilor, în ciuda neajunsurilor (*i.e.* faptul că e făcută după un text francez) (Galaction 1920, p. 1)⁷. În perioada ce a urmat (anii 1921-1922), Biblia „Cornilescu” va fi amintită doar tangențial, mai ales pe fondul controverselor dintre teologii ortodocși și reprezentanții minorității religioase adventiste⁸. Abia pe 18 mai 1924, într-o ședință a Sfântului Sinod, s-a pus problema dezbaterii lucrării lui Cornilescu, iar aceasta la cererea unui preot care voia lămuriri asupra noii traduceri. Într-o ședință ulterioară, cea din 24 iunie 1924, s-a stabilit că traducerea „nu corespunde textului canonic normativ în Biserica ortodoxă” și că „e făcută tendențios”, prin urmare „se recomandă cititorilor creștini ortodocși (*sic!*) a se folosi numai de acele texte și traduceri folosite de Biserica noastră. Preoții și toți clericii sunt cu desăvârșire opriți a se folosi în predicile și studiile lor de textul traducerii Cornilescu” (BOR 1925, XLIII, p. 293).

Traducerea CORNILESCU 1921 câștiga teren, în vreme ce eforturile făcute în vederea realizării unei traduceri acceptate de Sfântul Sinod erau sortite eșecului. Cu toate acestea, la sediul Societății au ajuns ecouri de la diferite personalități românești, care atrăgeau atenția asupra neajunsurilor versiunii din 1921⁹. Balanța avea să fie înclinată de rapoartele entuziaste pe care J.W. Wiles, reprezentantul Societății Biblice Britanice la Belgrad, le trimite conducerii Societății, nu însă până într-acolo încât Biblia „Cornilescu” să fie adoptată de aceasta, motivul fiind neîndeplinirea tuturor condițiilor necesare acestui demers¹⁰.

---

⁶ Evenimentul va fi anunțat în revistele teologice ale vremii; vezi anunțul făcut de arhimandritul Scriban (BOR 1921, XL, p. 148): „în cursul lui 1920, d. Cornilescu, cu ajutorul principesei Calimaki, a izbutit să-și tipărească traducerea lui cuprinzând Noul Testament și Psalmii”.

⁷ Mai târziu, când controversa privitoare la activitatea de la „Cuibul cu barză” a lui T. Popescu și a lui D. Cornilescu ia amploare, el adoptă o poziție nefavorabilă acestuia din urmă, considerându-l „un teolog zvâpăiat, un agitator confuz, despre care auzisem niște zvonuri puțin ziditoare. [...] Această traducere m-a întărit definitiv în convingerea că autorul ei se găsește pe tărâm protestant” (Galaction 1999, p. 149).

⁸ Traducerea lui *sabbatismos* prin *odihnă de sabat* (în Evr. 4:9) devine mobilul unei polemici duse în NRB între pr. D. Mangâru și D. Cornilescu.

⁹ Printre ele se numără arhimandritul Scriban, care era de părere că traducerea este una colocvială, J.H. Adeney, care îndeamnă Societatea la prudență în privirea adoptării traducerii, sau Nicolae Iorga, care arăta că la baza traducerii lui Cornilescu stă textul francez (al lui Louis Segond).

¹⁰ Traducerea trebuia să fie una literală și să nu conțină note, intertitluri sau comentarii adiționale care ar fi putut trece drept mijloace de influențare confesională a cititorului.

Societatea Biblică Britanică intenționa, spre finele anului 1923, să publice o traducere mai veche, după ce va fi fost revizuită în prealabil. Acest fapt îl determină pe Cornilescu să-i scrie o scrisoare lui R. Kilgour, unul dintre editorii Societății, într-o încercare de a-și recomanda traducerea¹¹. Argumentele pe care le invoca în favoarea textului său erau: existența unei traduceri noi (a lui), care pentru moment era cea mai bună; eventualele îmbunătățiri (pertinente) vor fi acceptate de traducător; în plus, nu era bine ca Societatea să publice două versiuni. Ca urmare a acestei scrisori, Cornilescu se întâlnește cu Kilgour pe 15 ianuarie 1924 și discută diferite aspecte privitoare la versiunea din 1921, printre care și traducerea lui δικαιοσύνη, redat, în cele din urmă, prin *neprihănire* în locul termenului propus – *dreptate*. În urma stăruințelor și argumentelor lui Wiles¹², Kilgour acceptă să retipărească traducerea lui Cornilescu, cerând, însă, renunțarea la intertitluri (atât cât era posibil). Cornilescu fiind de acord cu condițiile puse de Societate, pe 5 martie 1924 comitetul editorial al Societății Biblice Britanice decide publicarea noii versiuni¹³.

Câțiva ani mai târziu, problema neajunsurilor traducerii „Cornilescu” revine puternic în centrul discuțiilor, dar, în urma unei dezbateri ținute la Londra pe 2 august 1928, Kilgour ajunge la concluzia că traducerea VT nu conține atât de multe erori sau parafrazări pe cât se vehicula, iar decizia finală a fost aceea a păstrării versiunii curente.

3. Deosebiri importante între CORNILESCU 1921 și CORNILESCU 1924

Schimbările pe care Cornilescu le aduce traducerii din anul 1921 vizează, în principal, eliminarea expresiilor redundante, care au atras, pe bună dreptate, eticheta de „traducere liberă”¹⁴. Știm, de asemenea, că unele schimbări i-au fost impuse de Societate (cum ar fi traducerea grecescului δικαιοσύνη, pe care l-am amintit mai sus). Cert este că nu putem vorbi de o evoluție remarcabilă a limbii în timpul scurs între publicarea primei versiuni și publicarea celei de-a doua, evoluție care să impună o revizuire a vechii versiuni. Prin urmare, în CORNILESCU 1924 vom descoperi un text mai concis, per ansamblu mai bun, dar care, pe alocuri, se

¹¹ Dumitru Cornilescu către R. Kilgour, 31 dec. 1923 (vezi BSA/E3/499/2).

¹² Wiles declară cu convingere: „Nu există alt curs pentru Societate; acesta este omul pe care Dumnezeu, în providența Lui, l-a dăruit Societății”. Vezi scrisoarea trimisă din Belgrad lui Kilgour, pe 27 feb. 1924 (BSA/E3/3/499/2). Mai târziu, în 1928, Wiles va fi mai rezervat, recomandându-i lui Kilgour să facă demersurile pentru revizuirea VT de către cineva avizat, lucru fără de care versiunea Societății nu va deveni niciodată una națională.

¹³ În același timp avea să fie distribuit și un NT publicat de Sf. Sinod, pentru a nu se crea impresia unui tratament preferențial față de un text sau altul.

¹⁴ Arhimandritul Scriban îi comunica, pe 18 ianuarie 1921, lui Robert Kilgour faptul că traducerea fostului său elev este una colocvială. De asemenea, în vara aceluiași an, J.H. Adeney îl avertiza pe editorul Societății Biblice Britanice că lucrarea lui Cornilescu nu are șanse să fie acceptată de prelații Bisericii Ortodoxe, întrucât este o traducere liberă.

dovedește inferior celui din 1921. Tot aici vom observa că teonimul *Iisus* din prima versiune apare sub forma *Isus*.

Dat fiind marele număr de schimbări, o evidențiere a fiecăreia în parte este, pe de o parte, dificil de efectuat, iar pe de altă parte, inutilă. De aceea, în cele ce urmează, vom lua în discuție schimbările mai importante, atât pe cele benefice, cât și pe cele „nefericite”, făcute de traducător ediției din 1921.

3.1. Modificări cu efect pozitiv

În această categorie se înscriu, în linii mari, toate reducerile de text „inutil”, redundant, pe care traducătorul a putut să le înlăture fără a pune în pericol, în niciun fel, coerența textuală sau mesajul transmis. Pe lângă acestea, însă, vom evidenția două categorii distincte de modificări, pe care le vom trata separat.

3.1.1. Renunțarea la expresiile explicative

Versiunea CORNILESCU 1921 abundă în sintagme care sunt menite să contureze mai bine ideea transmisă de apostol, în contextul în care apar. Dacă aceste expresii ar fi fost afișate în subsolul paginii, ca note explicative, textul epistolei nu ar fi avut de suferit. Cornilescu își permite, însă, să le insereze, în ediția din 1921, în textul de bază. Uneori, aceste „explicații” mărunte nu modifică în niciun fel sensul frazei, altelei, însă, ele trebuie puse sub semnul întrebării¹⁵.

Gal. 2:18

CORNILESCU 1921: „Căci, dacă ridic iarăș în picioare lucrurile Legii, pe cari le-am stricat”.

CORNILESCU 1924: „Căci, dacă zidesc iarăș lucrurile, pe cari le-am stricat”.

Pronumele relativ grecesc α (‘ceea ce’) poate fi tradus fără probleme prin substantivul *lucrurile*, care a ajuns să desemneze și în limba română o categorie de elemente dintre cele mai diverse, în evidențierea cărora este nevoie de un context bine determinat (DLR, *s.v.*). În cazul de față, „lucrurile” la care se referă apostolul vizează, într-adevăr, lucrările Legii, respectarea preceptelor ei în vederea câștigării dreptății înaintea lui Dumnezeu¹⁶. Cornilescu, înțelegând acest lucru, oferă sintagma *lucrurile Legii*, indicând fățiș ceea ce Pavel lasă să se înțeleagă în text.

Gal. 2:13

CORNILESCU 1921: „Împreună cu el au început să se prefacă și ceilalți Iudei creștini.”

---

¹⁵ În asemenea cazuri, Cornilescu inserează păreri pur personale pentru care nu are suport textual. Evident, aceste inserții se situează, uneori, la nivelul unor simpli termeni; dar acest lucru nu micșorează cu nimic „vina” pe care traducătorul o are în asemenea cazuri.

¹⁶ Longenecker (2002, p. 90) afirmă, în acest sens: „sintagma ἡ κατέλυσα ταῦτα [= acele lucruri pe care le-am anulat/anihilat/distrus] se referă la Lege, atât ca bază a justificării, cât și ca o formă de viață necesară”.

CORNILESCU 1924: „Împreună cu el au început să se prefacă și ceilalți Iudei”.

În versetul de față este evident faptul că „iudeii” la care se referă apostolul erau iudei convertiți la creștinism (Spence-Jones 2004, p. 81), care erau împreună cu Petru, Pavel și Barnaba în Antiohia în momentul când a sosit delegația de la Ierusalim, din partea lui Iacov (altminteri ar fi avut serioase muștrări de cuget să prânzească cu prietenii lor păgâni). Traducătorul, probabil din dorința de a prezenta cât mai clar situația, spune răspicat că acei evrei erau, de fapt, *creștini*, cu toate că expresia grecească nu conține acest termen¹⁷: καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποί.

Gal. 4:14

CORNILESCU 1921: „Și, cu toată încercarea aceasta, la care vă puna suferința trupului meu, nu mi-ați arătat nici dispreț, nici desgust”.

CORNILESCU 1924: „Și, n’ ați arătat nici dispreț, nici desgust față de ceea ce era o ispită pentru voi în trupul meu”.

Din nou, Cornilescu presupune (și probabil nu greșește) că suferința lui Pavel, care ar fi putut stârni repulsia galatenilor¹⁸, fiind „o ispită” pentru ei, a fost un adevărat test pentru noii convertiți¹⁹: probabil un test al răbdării și totodată al credinței că apostolul, în ciuda stării în care se află, este mesagerul lui Dumnezeu. Ajungând la această concluzie (probabil în urma unei hermeneutici elementare), traducătorul se grăbește să o introducă în text. Iar dacă în alte situații inserțiile erau mult mai scurte, de această dată el își permite să completeze informația preluată din textul grecesc (καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου) cu o propoziție complexă.

3.1.2. Traducerea îmbunătățită a unor termeni și expresii

Pe lângă renunțarea la expresiile redundante sau explicative, Cornilescu modifică unele pasaje, aducându-le mai aproape de înțelesul lor originar. Dintre acestea vom oferi câteva exemple în cele ce urmează.

Gal. 2:18

CORNILESCU 1921: „Căci, dacă ridic iarăș în picioare lucrurile Legii, pe cari le-am stricat, arăt prin faptul acesta că n-am avut dreptate când le-am stricat”.

CORNILESCU 1924: „Căci, dacă zidesc iarăș lucrurile, pe cari le-am stricat, mă arăt ca un călcător de lege”.

Textul primei versiuni lasă să se înțeleagă că miza întoarcerii la faptele Legii o

¹⁷ Situații asemănătoare găsim și în Gal. 3:23 și în Gal. 4:18, acolo unde pronumele personale „noi”, respectiv „voi” sunt însoțite de termeni explicativi, ajungându-se, astfel, la sintagmele: „noi, *iudeii*, eram închiși”, respectiv „odinioară, voi, neamurile”.

¹⁸ Asupra suferinței fizice a apostolului s-au făcut mai multe presupuneri, fiecare având un procent de adevăr în ea. Cert este că această boală a lui Pavel era vizibilă în exterior, făcând ca înfățișarea apostolului să devină respingătoare (vezi Bruce 1982, p. 210).

¹⁹ De aceeași părere este și Gaulke (2000, *ad loc.* Gal. 4:14), care spune: „boala lui Pavel a fost o încercare pentru ei, și totuși ei nu l-au disprețuit”.

reprezintă, pentru apostol, propria onoare, care s-ar afla, astfel, în pericolul de a fi denigrată. În cel mai rău caz, el ar trebui să recunoască public o eroare pe care, mai înainte, a susținut-o. În realitate, așa cum bine reușește să surprindă versiunea CORNILESCU 1924, întoarcerea la preceptele Legii are o miză mult mai mare: cel care face acest lucru după ce L-a cunoscut pe Hristos devine un veritabil „călcător de lege”, un transgresor²⁰.

Gal. 3:19

CORNILESCU 1921: „Atunci care este rostul Legii? Ea a fost dată în urmă, ca adaus la făgăduință”.

CORNILESCU 1924: „Atunci pentruce este Legea? Ea a fost adăugată din pricina călcărilor de lege”.

Statutul pe care l-a avut Legea mozaică în istoria mântuirii a stârnit dezbateri aprinse de-a lungul timpului. Astfel, unii cercetători sunt de părere că rolul Legii era acela de a revela fărădelegile omului (Fung 1988, p. 158), alții afirmă că Legea a fost dată pentru a provoca fărădelegile (Martyn 1997, p. 354), în timp ce o a treia categorie de comentatori susține că, dimpotrivă, rolul Legii îl constituia ținerea acestor fărădelegi sub control (Dunn 1993, p. 190). Textul versiunii CORNILESCU 1921 stabilește o legătură problematică între Legea mozaică și promisiunea făcută lui Avraam; aceasta din urmă pare să fie completată de Legea venită cu câteva secole mai târziu. O astfel de înțelegere a statutului Legii constituie, însă, o eroare exegetică, etichetată ca atare de mai mulți comentatori biblici (Fung 1988, p. 160; Matera 2007, p. 128). Așadar, modificarea operată de traducător în versiunea sa din 1924 este binevenită.

Gal. 4:17

CORNILESCU 1921: „Nu cu gând bun vă dau oamenii aceia ocol, ci vor să vă deslipească de noi, ca să vă facă să treceți de partea lor”.

CORNILESCU 1924: „Nu cu gând bun sînt plini de rîvnă ei pentru voi, ci vor să vă deslipească de noi, ca să fiți plini de rîvnă față de ei”.

În urma unei citiri atente a versetului în versiunea CORNILESCU 1921 rămânem cu impresia că în Galatia existau câteva facțiuni rivale, cel puțin două: una fidelă apostolului Pavel și o alta, cea a opozanților lui, care încearcă să câștige tot mai mulți susținători printre creștinii galateni. Cu toate că două orientări doctrinare au existat cu siguranță, nu putem accepta această traducere care le descrie în termenii unei rivalități partinice²¹.

---

²⁰ Longenecker reușește să surprindă destul de bine ideea versetului atunci când spune: „acest argument este un tip de raționament contrar: «dacă eu fac ceea ce nu ar trebui să fac, atunci devin [un călcător de lege]»”. Prin urmare, cel care respinge legalismul, punând în locul lui trăirea unei vieți plăcute lui Dumnezeu și credința în vederea îndreptățirii, dar care totuși se atașează strâns de nomism dovedește, prin aceasta, că este un călcător de lege (Longenecker 2002, p. 90; Matera 2007, p. 95).

²¹ Bruce (1982, p. 212) întărește această opinie: „Pavel nu dorește să câștige susținători pentru el însuși – în orașele Galatiei ca și în Corint el trebuie să fi repudiat ideea ca

3.1.3. Modificări datorate (probabil) unei lecțiuni diferite

În Epistola către Galateni am întâlnit un sigur caz de modificare datorată urmării unei lecțiuni diferite de textul grec critic, și anume Gal. 3:1.

Gal. 3:1

CORNILESCU 1921: „Cine v-a fermecat să nu ascultați de adevăr, pe voi, înaintea ochilor căroră a fost zugrăvit Iisus Hristos ca răstignit?”

CORNILESCU 1924: „Cine v’a fermecat, pe voi, înaintea ochilor căroră a fost zugrăvit Iisus Hristos ca răstignit?”

În traducerea din 1921, Cornilescu a avut la dispoziție, cel mai probabil, o lecțiune diferită. Sintagma τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, pe care el o inserează în text, apare în unele manuscrise²², care au fost urmate de *Textus Receptus*. Probabil că adăugarea se face sub influența textului paralel din Gal. 5:7²³. Renunțarea la această expresie, în versiunea 1924, este benefică; edițiile critice ale NT grec nu o inserează în textul principal, ci o menționează în aparatul critic, între lecțiunile alternative.

3.2. Modificări „neinspirate” ale textului versiunii din 1921

După cum afirmam mai devreme, revizuirea făcută de traducător asupra versiunii sale din anul 1921 a avut, îndeobște, un rol benefic; totuși, pe alocuri, modificările introduse lasă de dorit, făcând ca varianta de text primară să fie de preferat. Dintre toate cazurile de acest fel pe care le-am depistat în Epistola către Galateni am ales doar trei, asupra căroră ne vom opri în cele ce urmează.

Gal. 2:2

CORNILESCU 1921: „le-am arătat Evanghelia, pe care o propovăduiesc eu între Neamuri. Apoi am arătat-o deoparte celor socotiți ca mai cu vază, ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zădar”.

CORNILESCU 1924: „le-am arătat Evanghelia, pe care o propovăduiesc eu între Neamuri, în deosebi celor mai cu vază, ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zădar”.

Cele două versiuni redau diferit sintagma κατ’ ἰδίον, al cărei înțeles este cel de ‘în particular/în privat’ (BDAG, *s.v.*). CORNILESCU 1921 surprinde bine ideea din original, traducând sintagma prin *deoparte*, *i.e.* ‘separat/ în particular’. Această variantă traductologică se bucură și de o susținere exegetică fermă (vezi Dunn 1993, p. 92; Martyn 1997, p. 191)

---

vreunul dintre convertiții săi să spună «eu îi aparțin lui Pavel» (1 Cor. 1:12) – dorința lui arzătoare era să-i logodească pe convertiții săi, ca să spunem așa, cu Hristos, căruia trebuiau să-i dea loialitatea lor neîmpărțită”.

²² Metzger (2002, p. 524) notează: „Textus Receptus, urmând C D^e K L P Ψ și cele mai multe minuscule vg^{mss} syr^h goth eth *al*, adaugă τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι din 5:7”.

²³ Adăugirea apare și în textul bizantin (BYZ) pe care l-am consultat în studiul de față, precum și în versiunea KJV.

CORNILESCU 1924 preferă termenul *îndeosebi*, care are sensul ‘mai cu seamă/ mai ales’. Este drept că termenul *deosebi* (cu varianta *îndeosebi*) poate însemna și ‘în poziție izolată, fără a avea legătură cu alții; separat’ (DLR, *s.v.*), însă Cornilescu a tradus constant sintagma κατ’ ἰδίαν (de 16 ori!) prin *la o parte/ deoparte*. Cel mai probabil, de această dată traducătorul a fost influențat de versiunea franceză SEGOND: „Je l’exposai en particulier à ceux qui sont les plus considérés”; sintagma *en particulier* poate fi redată în limba română atât prin *deoparte*, cât și prin *mai cu seamă*.

Gal. 3:23

CORNILESCU 1921: „Înainte de venirea credinței, noi, Iudeii, eram închiși supt paza Legii, în așteptarea credinței care trebuia să fie descoperită”.

CORNILESCU 1924: „Înainte de venirea credinței, noi eram supt paza Legii, închiși pentru credința care trebuia să fie descoperită”.

Prepoziția εἰς din expresia συγκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι are un sens temporal: ‘până/ până când’ (BDAG, *s.v.*). Versiunea CORNILESCU 1921 redă cu mai multă acuratețe ideea paulină. Referindu-se la Lege, Apostolul Pavel folosește metafora pedagogului rânduie de un părinte să aibă autoritate asupra copilului minor, până la „împlinirea vremii”, când fiul va ieși de sub autoritatea pedagogului. Așadar, Apostolul Pavel spune că, înainte de venirea „credinței” (*i.e.* „înainte de împlinirea vremii”), noi eram sub autoritatea Legii, „închiși în așteptarea/ până la venirea” credinței care trebuia să fie revelată (Matera 2007, 136).

Sintagma *pentru credința* din CORNILESCU 1924 ar putea sugera că, înainte de venirea credinței, oamenii au trebuit să sufere pentru ea, fiind un fel de „martiri ai credinței” a cărei arătare o așteptau. Probabil că traducătorul nu a avut acest lucru în gând atunci când a formulat textul, dar această interpretare a versetului este posibilă în forma curentă (*ibidem*).

Gal. 5:12

CORNILESCU 1921: „Și, scopească-se odată cei ce aruncă tulburarea între voi!”.

CORNILESCU 1924: „Și, schilodească-se odată cei ce vă tulbură!”.

Verbul ἀποκόπτω (‘a tăia; a produce o separare prin tăiere; a rețeza’ – BDAG, *s.v.*; EDNT, *s.v.*; TDNT, *s.v.*) este dificil de tradus în contextul versetului de mai sus. Intenția autorului sacru atunci când a folosit acest termen constituie subiectul unor dezbateri aprinse²⁴; în funcție de traducerea pe care o propunem, afirmația Apostolului capătă o semnificație sau alta: imprecizie, ironie sau interpretare alegorică (Ștefănică 2012, p. 359). Considerăm că, în acest pasaj, Apostolul Pavel devine ironic-sarcastic: de vreme ce iudaizatorii prețuiesc atât de mult circumcizia, ar trebui să ducă până la capăt tăierea (*i.e.* să se mutileze).

CORNILESCU 1921 surprinde bine gândul paulin, folosindu-se de verbul *a scopi*, al cărui înțeles este de ‘a castra’ (DLR, *s.v.*). Așadar, conform acestei redări, ceea ce

---

²⁴ Pentru o prezentare detaliată a discuțiilor purtate în jurul traducerii acest verb, vezi Ștefănică (2012).

sugerează Apostolul este ca circumcizia să meargă mai departe, până la castrare. Formularea din CORNILESCU 1924 se apropie mai mult de o imprecizie. După părerea noastră, termenul *a schilodi*²⁵ nu conține remarca ironică a apostolului, pe care o considerăm evidentă în acest pasaj.

4. Concluzii

Rezumând studiul nostru de până acum, putem spune că revizuirea versiunii CORNILESCU 1921, care a avut drept scop obținerea unui text mai fidel celui original (CORNILESCU 1924), a fost, în cea mai mare parte, una reușită. Câștigul major al ediției din 1924 îl constituie exprimarea mai concisă, renunțarea la expresii redundante, urmarea unei variante de text grec de o calitate superioară, precum și traducerea mai nimerită a unor termeni și expresii, după cum am observat mai sus. Cu toate acestea, ediția din 1924 a Bibliei „Cornilescu” păstrează neschimbate unele probleme traductologie care apar și ediția din 1921, iar în unele cazuri propune sintagme sau termeni mai puțin inspirați decât cei din prima ediție (CORNILESCU 1921). Așadar, putem spune că diortosirea ediției CORNILESCU 1921 a reprezentat un succes, însă acesta nu este unul total, ci doar parțial.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

- BDAG = Danker, F.W. (ed.), *A Greek English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago, University of Chicago Press, 2001.
- BOR = „Biserica Ortodoxă Română. Revistă Periodică Ecleziastică”.
- BYZ = *The New Testament in the Original Greek. Byzantine Textform 2005*, Compiled and arranged by Maurice A. Robinson and William G. Pierpont, Southborough, Massachusetts, Chilton Book Publishing, 2005.
- CORNILESCU 1921 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, tradusă de D. Cornilescu, cu locuri paralele*, Societatea Evanghelică Română, 1921.
- CORNILESCU 1924 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, [trad. D. Cornilescu], traducere nouă, cu trimeteri, Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia și Străinătate, 1924.
- DLR = *Dicționarul limbii române*, ediție anastatică în 19 vol., București, Editura Academiei Române, 2010.
- EDNT = Horst, Balz/ Schneider, Gerhard, *Exegetical Dictionary of the New Testament*, 3 vol., Grand Rapids, Eerdmans, 1990-1993.
- KJV = *King James Version*, Ontario, Online Bible Foundation and Woodside Fellowship; ediție Bible Works 9.

²⁵ Conform DLR, *s.n.*: „Complementul [cerut de acest verb] indică ființe sau părți ale corpului lor, îndeosebi mâini sau picioare”.

- NA²⁸ = *Novum Testamentum Graece, 28th edition*, in the tradition of Eberhard Nestle and Erwin Nestle, ed. Barbara and Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.
- NRB = „Noua Revistă Bisericească”.
- SEGOND = *La Sainte Bible qui comprend l’Ancien et le Nouveau Testament traduits sur les textes originaux hébreu et grec par Louis Segond, Docteur en Théologie*, Paris, 1898.
- SBB = ***, „ESC Minutes. Romanian”, arhiva Societății Biblice Britanice (BSA/E3/7/3/7).
- TDNT = Kittel, G./ Friedrich, G./ Bromiley, G.W. (eds.), *Theological Dictionary of the New Testament*. Translation of: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Grand Rapids, Eerdmans, 1995.

B. Literatură secundară

- Bruce, Frederick F., *The Epistle to the Galatians*, Grand Rapids, Paternoster/ Eerdmans, 1982.
- Conțaș, Emanuel, *Dilemele fidelității. Condiționări culturale și teologice în traducerea Bibliei*, Cluj-Napoca, Editura Logos, 2011.
- Cornilescu, Dumitru, *Ce e cu „Adevărul Creștin” și cu Teoria despre un „Mântuitor personal”?*, „Noua Revistă Bisericească”, IV, 1922, p. 5-6.
- Crainic, Nichifor, *Zile albe – Zile negre. Memorii*, vol. I, București, Casa editorială „Gândirea”, 1991.
- David, P.I., „Biblia” britanică (a lui D. Cornilescu), o traducere favorabilă prozelitismului sectant, „Glasul Bisericii”, XLVI, sept.-oct. 1987, p. 23-40.
- Dunn, James, *The Epistle to the Galatians*, Londra, Hendrickson, 1993.
- Fung, Ronald Y.K., *The Epistle to the Galatians*, Gordon Fee (ed.), Grand Rapids, Eerdmans, 1988.
- Galaction, Gala, *E bine și așa*, „Luptătorul”, 21 iulie 1920, p. 1.
- Galaction, Gala, *Jurnal*, vol. 3, T. Vârgolici (ed.), București, Editura Albatros, 1999.
- Gaulke, Earl H., *LifeLight: Galatians, Philippians, Colossians*, St. Louis, Concordia Publishing House, 2000.
- Longenecker, R.N., *Galatians*, Dallas, Word, 2002 („Word Biblical Commentary”, vol. 41).
- Martyn, J. Louis, *Galatians*, New Haven, Yale University Press, 1997.
- Matera, Frank J., *Galatians*, Daniel J. Harriton (ed.), Collegeville, The Liturgical Press, 2007 (Sacra Pagina Series, vol. 9).
- Metzger, Bruce M., *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, ediția a 2-a, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 2002.
- Spence-Jones, H.D.M., *Galatians*, Bellingham, Logos Research System, 2004.
- Ștefănică, Dragoș, *Galateni 5:12 între imprecăție și ironie. Avatururile unei remarci polemice a Sf. Apostol Pavel, în tradiția biblică românească, în Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, Eugen Munteanu/ Ana-Maria Gînsac/ Maria Moruz (editori), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.
- Ștefănică, Dragoș, *Cornilescu 1924 și sursele sale. Studiu de caz asupra Epistolei către Galateni*, „Plērōma. Studii și cercetări teologice”, XVII, 2015, 1, p. 63-86.